

hanem neje és fia, tehát peren kívül álló személyek álltak ellent. Na, ez már csakugyan plusquam rabulistica!

Ha méltóztatik a tisztelt alispán urnak egy olyan nagy megyében, mint Bihar, a törvénykezés vezetését elvállalni, akkor kérjük szépen, méltóztassék ám a törvényt is figyelmesen elolvasni, mely e tekintetben zsinórmértéket szab.

Az 1840: 15. t. cz. II. R. 143. §-sa így szól: „ha valaki (tehát nemcsak a végrehajtást szenvedő, hanem bárki is) a váltótörvényszékek eljárását, vagy határozatainak végrehajtását erőszakkal gátolná, az ellen . . . az illető hatóság a szükséges hatalomkart azonnal kirendelni köteles.“

Az 1844: VI. t. cz. 15. §-sa pedig kiegészítésül még ezt parancsolja:

„Ha valaki (tehát ismét nem csupán a végrehajtást szenvedő, hanem akárki) a váltótörvényszék eljárását, vagy határozatának végrehajtását erőszakkal gátolná, ezen esetben a bírói zár az erőszak miatt össze nem irathatott vagyona is kiterjesztettnek tekintetvén, az ellenszegülő ellen a végrehajtó bíró felszólítására megyékben az alispán . . . a szükséges hatalomkart, a II. rész 173. §-ban kimondott felelet terhe alatt azonnal kirendelni . . . tartoznak.“

Hogy a törvény ily világos szavai ellenére, hogyan lehet a törvénynek a dolog természetével annyira ellenkező magyarázatot adni, azt nem értem.

Csak azt kérdezem az alispán urtól, hogy micsoda határozatot fogna majd az esetben hozni, ha valaki a végrehajtást vezető szolgabíró és felperesi ügyvédet nem fia és neje által, hanem, otthonról szándékosan eltávoztván, cselédeivel vezeti ki, hiszen ezek is *perben nem álló felek*?

Valóban „dificile est satyram non scribere!“

Dr. FRIEDMANN BERNÁT,
h. ügyvéd.

Gyilkossági eset.

(Folytatás.)

Turok György, ki 1824-ki augusztus 7-én Verbajson Bereg megyében született, hol atyja lelkész volt, Lejkó Johannával, kinek atyja szintén lelkész volt, tíz évig házasságban élt, és azzal négy gyermeket nemzett, kik közül a legöregebb 1860-ban hét, a legifjabb egy éves volt, — vallomásaiban a következőket adta elő: Székelyi István mérnök, ki testvére Székelyi József mérnök mellett az ulicskrivai határt fölmérendő, itt tartózkodott, havi (8 o. é. ftnyi) bérért nála kosztot volt. Ő Székelyit eleinte kosztba fogadni nem akarta, mi arra mutat, hogy családja körébe idegent nem szívesen fogadott, vagy hogy különösen Székelyit, mint reformátust és magyart, más vallás és nemzetbelit nem szívesen fogadta; de utóbb azt a helybeli uraság báró Redvicz kérésére megtette. Turok és Székelyi jó barátok lettek, együtt mulattak, és mint a tanuk is mondják, együtt zongoráztak, danoltak. Turok Székelyit munkájában segítette is. Így éltek már több hónapig, midőn Turok és Székelyi a mezőn együtt levén, ez mondá neki (elég oktanul és szemtelenül) hogy tőle egy nő sem maradt érintetlenül, és ha akarja, ő akármely nőt elcsábít; megnevezett egy papnőt is, kivel házasságtörést követett el; de azonnal hozzá tevő Székelyi, hogy ezt ne gondolja nejről, ki becsületes nő; ő tiszteli jó házi életét, s a mit mondott, az az ő nejeire nem alkalmazható. Mintha késsel szurták volna meg őt, mondja Turok, és mindjárt azon gondolat villant meg agyában: vajjon Székelyi valami gázságot nem követett-e már el nejeivel?

Ettől az időtől kezdve vádlott nyugtalan és szerelemföltő lett; a padlásról a padozatot átfurta, hogy megleshesse, mi történik a szobában, ha Székelyi oda jó; de semmi gyanusát észre nem vett. Egy alkalommal nejevel szóvitába elegyedvén, ennek szemére lobbantorta, hogy Székelyihezi viszonyáról mindent tud; a nő mitsem ismert be; de ez időtől fogva neje Székelyivel az ő jelenlétében nem beszél.

1860-ik szeptember 12 és 13-ik közti éjjel Turok egyik, neje pedig más szobában feküdt; de sem ő, sem neje nem alhatott. Neje kérdezte őt: vajjon alszik-e? mire ő nimmal felelvén, kérdezte nejét: miért nem alszik ő, és tréfából hozzá adta, hogy talán a szerelem bántja; mire a neje azt mondá: keserves az én szerelmem. Ő kérdezte ekkor nejét: vajjon nincsen-e viszonyban Székelyivel? — mire neje mit sem felelt. — Benne a szerelemföltés felébredvén, kérdezte, kérte nejét: vallaná be az igazat, mire a nő kimondá: már megtörtént. Ekkor vádlott saját vallomása szerint, mintha egy kupa hideg vízzel öntötték volna őt le, oly dermedtség vonult testén végig. Ezután kérte

nejét, hogy jöne ágyára, mit neje megtevé, kérdezte tovább tőle: vajjon mikor, hogyan és mely helyen történt? és neje bevallá, hogy midőn ő farkasvadászaton volt, Székelyi az oldalszobában követte el vele a bünt, mikor mintegy erőltetve adta meg magát a mérnöknek, később már önkénynt. A lelkész ezt hallván, sirt mint a gyermek. Nejének azután elpanaszlá ez által okozott szerencsétlenségét; előadta, miként szerette őt tíz év folytán, mint iparkodott véres verejtékkel valamit szerezni, a gazdaságot szaporítani; miként törte éjjel-nappal fejét azon, hogy gyermekeit elláthassa. Vallási szempontból előadta nejének, hogy a neki fogadott hűséget megszegte, és hogy végkép szerencsétlenné tette. Mindketten annyira elérzékenyültek, hogy sirtak.

Ekkori indulatoskodásában feltette magában, hogy Székelyit megpálcázza. Székelyi a történeteket nem gyanítva, szokás szerint a reggelire megjelent, kit ő barátságosan fogadott, és minden szóváltás vagy feddés előbocsajtása nélkül a sómalmat forgató bottal megvert, úgy hogy a pálcza három részre törött; (pipaszárral is ütötte Székelyit,) mitán Székelyi eltávozott, ő pedig a történet okát elpálástolandó, a cselédeknek azt mondá: hogy a mérnök őt arczul csapta, s ezért verte meg azt.

Ezután egész nap (csütörtökön) úgy viselte magát, mintha esze nem lett volna; rémképeket látott, sirt, gondolatokba merült, nem tudta, mitévő legyen, és mint mondja, vele az egész világ forgott. Neje is sirt, haját tépte, és különösen magyar kalapját összetépte (hihetőleg Székelyi iránti bosszúságból, ki magyar volt.) Napközben a munkásokhoz a mezőre akart menni; de neje tartóztatta, mondván, hogy Székelyi megölhetné őt. Székelyinek levélben megizente, hogy még az nap távozzék el a faluból, délig, mert másképp csendőrökkel fogja őt a faluból kikísértetni; ezt tette, mert valóban félt, hogy Székelyi őt megöli. (Azért-e? hogy őt a megverés által meggyalázta, vagy pedig, hogy aztán akadálytalanul üzhesse szerelmi viszonyát a nővel?) Székelyi napközben Bereznán volt, és midőn este annak onnani visszajöttét Turok hallotta, még jobban feltette életét. E félelme miatt a következő egész éjen a szobában gyertya égett, és hogy Székelyi hozzá ne férhessen, őt meg ne rohanhassa, ágyát székekkel körülrakta. Éjjel nejevel egy ágyon feküdt és sürgetései folytán neje bevallá, hogy Székelyivel négyszer követte el a testi bünt. 1-ször, midőn a vadászaton volt, 2-szor, midőn ő a templomban a vecsernyét végezte, 3-szor, midőn más izben misét tartott, 4-szer midőn ő Sárospatakon járt. — Bevallá neje azt is, hogy Székelyi vele az ő kivégzéséről akart szólni, hogy aztán Székelyi nejét saját nejeül elvenné. Neje különösen bevallá, hogy midőn császármádár vadászaton voltak, őt a hívósippal előre küldötték, s ekkor mondá Székelyi nejének, hogy most volna alkalom a puskát tőle elvenni, s őt agyon löni, mit csak az ég fogna tudni. E vallomások még inkább felizgatták őt, és mint mondja, egészen tébolyodott lett; a keserűség, fájdalom őt a legfőbb fokon kizozta, s úgy volt, mint eszeveszett. Rettegott, hogy őt Székelyi megöli. Képzeldése annyira felingerült, hogy azt gondolta, miszerint Székelyi már házában van, s az ágytól a székeket elrakja, őt meggyilkolandó, s hogy gyermekei a faluban koldulni fognak. Ily, és hasonló gondolatok annyira kizozták, hogy egész éjjel nem aludt.

Minthogy Székelyivel vádlott jó barátságban volt, e barátság és saját szerencsétlenségének érzete közti beharoz arra vitte vádlottat, hogy szept. 13 és 14-ik közti éjjel nejét beret-ával megkínálta a végre, hogy nyakát vágja; mit azonban neje tenni vonakodott, sőt maga-magát is megölni akarta. Ekkor eszébe sem jött Székelyit megölni. Másnap reggel (pénteken) puska nélkül filiálisába (Oroszpatakra) ment, hol pedig dolga nem volt; visszajövé, neje mondá neki, miszerint hívatta magához a mérnököt az iránti tanácskozás végett, hogy mi tévők legyenek, hogy ő meg ne örüljön; de a mérnök jönni nem akart. Később puskával kiment a házból, de mit tett azután, ő állítása szerint nem tudja; az emberek beszédje után tudja csak, hogy a mérnököt meglötte. Erre ő később feleszmélt annyira, hogy a mérnök megölése neki mint ködön keresztül tűnt fel, vagy úgy, mintha azt álomba követte volna el.

A vádlott nő, ki saját állítása szerint a mérnök nevét sem tudta, bevallotta, hogy ő és a mérnök egymást szerették, hogy a mérnök őt irántai szerelmére leginkább azon állításával bírta, miszerint férje a zboi papnéval, ki hozzájuk is járt, tiltott szerelmi viszonyban áll: hogy első alkalommal a házban senki sem lévén, a mérnök erővel hozta őt arra, hogy magát megadja, s osztán még saját beismerése szerint, háromszor töltött

a mérnökkel szerelmi rózsaidókat, (miből kitetszik, hogy gyönyörrel emlékezett vissza az elkövetett bűnre.)

Midőn 14. kén reggel férje hazulról eltávozott, a szolgálot azzal küldé a mérnökért, hogy férje nincs otthon, és jöjjön hozzá, mert neki nagy baja van; — a mérnök azonban a szolgáló mondása szerint jönni nem akart, mert szégyenelte magát tegnapi megveretése miatt; ekkor ő a mérnöknek czédulát írt, de az most nem jött. Férje haza érkezvén, ez kiment, ő pedig utána; hová és mitörtént ezután, ő nem tudja; azt, hogy a mérnök megöletett, csak az emberek beszéde után tudja, és különösen akkor tudta meg azt, midőn ők a kocsin mentek, hova? ő nem tudja. Arról, hogy a bírót ő fojtogatta volna, szintén nem akart tudni. — Vádltott nő az iránt kérdezte, hogy vajjon mi birta őt a mérnökkel szerelmi viszonyának férje előtti bevallására? Ennek okául azt adá: hogy a mérnök kívánataiban mértéket nem tartott, az a z bóbi papnévali viszony miatt férjének megölését tanácsolta, minek megtörténte után őt nőül vendette volna; vallomásra birta őt továbbá férjének szájalomra méltó állapota, ki tőle elválási szándokát is kinyilatkozta.

Vádltottaknak a tettet közvetlen megelőző és követő viselkedeteket illetőleg a tanuk következoiket bizonyítanak:

A vádltott nő akkor, midőn szept. 14. kén reggel a mérnöknek írt, az ágyban feküdt, és midőn a szolgáló a mérnök azon feleletével jött vissza, hogy az nem jövend el, vádltott nő felkelt és öltözkölt. E közben jött haza a vádltott puskával, és miután ez megmosdott, nejével együtt hazulról eltávoztak; a cselédség azt vélte, hogy vadászni mennek; azonban a paplaktól a mérnöknek mintegy 400 lépésnyire levő lakásához indultak. Utközben vádltottak Andrejezó másképp Magyar Györggyel találkoztak, kivel vádltott szekér vásárlásról beszélt, és ki vallomásában megjegyzi, hogy a vádltott vele úgy mint mindig eszesen beszélt, és nem tudja hinni, hogy az eszében legkevésbé is megtévedett lett volna.

Vádltottak a gyilkosság után haza jövének, reggeliztek, vádltott nő osztán a tükör előtt megfésülködött, és magára más ruhát vett; vádltott pedig befogatni parancsolt, oly meghagyással, hogy a kocsi utánok jöjjön.

Starosta Mária szolgáló vallomásában előadja, hogy ő, midőn a mérnök meglövetését megtudta, jajgatott, mire a vádltott nő azt mondá: né jajgass oly igen, mert a gyermekeket elijeszted; vedd magadhoz a gyermekeket és menj velök a faluba; mit ő két gyermekkel meg is tett. A nevezett szolgáló megjegyzi még, hogy vádltottak mind a mérnök halála előtt, mind pedig azután szépen beszéltek; hogy az ő által akkor, midőn vádltottak a gyilkosság elkövetése előtt hazulról távoztak, tett abbéli figyelmeztetésre, miszerint reggelizzenek, vádltott nő mondá, hogy mindjárt visszajönek, s osztán reggelizni fognak. Midőn vádltottak a szomszéd faluba eltávoztak, vádltott a kis fiut megcsokolta.

Labancz András kántor, a gyilkosság után a parochiára ment, hol vádltott nő mondá: kántor, az ur már meglötte a mérnököt; ő erre megjegyze: elég rossz, hogy tette; vádltott nő pedig azt felelte: a hogyan megtörtént, már másképpen nem lesz. Vádltottak okosan beszéltek, tébolyodottságot rajtuk észre nem vett; vádltott színe azonban változott.

A gyilkosság után a bíró a parochiára jövének, vádltott a puskát és fegyverengedélyt annak ajándékképpen átadta. Ezután a vádltottak gyalog a szomszéd faluba indultak, magukkal vivén Julcsa leányukat. A bíró Miczkó Györggyel vádltottak után ment oly szándékkal, hogy azokat elfogja. Ulicsra érkezvén, vádltottat a lelkész házában udvarában találták, ki kérdezte tőlük: vajjon jön-e kocsija? ő azon Homonnára akar menni, magát a szolgabíroságnál feljelentendő, mert ő a mérnököt meglötte.

Legera Borbála Jaczkovics Bazilné (lelkészné Ulicson) tanusítja, hogy vádltottak szept. 14. kén reggel mintegy 10 órakor jöttek hozzá egy gyermekkel gyalog. Vádltott mondá: szomoruan jártunk, mert ő a mérnököt puskából meglötte; ő megjegyze: hogy nem okoson tett; vádltott pedig mondá: hogy ez azért történt, mert a mérnök nejét szerette; ő ismét megjegyze, hogy ilyesmi megszokott történni, mire vádltott felelte: hogy az fáj neki belül. Vádltott nő e párbeszédet hallotta. Vádltott ezután írószereket kért, és a szolgabírói hivatalhoz levelet írt, mit nejének is felolvasott. A vádltott nő azután kávé, vádltott pedig savanyu tejet ivott, ez utóbbi mondván, hogy őt igen égeti belül az, mit tett.

Ebédnél vádltottak keveset ettek, és vádltott kezeit törte, mondván: inkább égett volna le a háza, mintsem hogy az történt, miért nem volt valaki, ki őt azon szerencsétlenségtől meg-

mentette, és a puskát tőle elvette volna. Ekkor az ulics-krivai bíró, ki utánok jött, mondá: hogy ő el akarta tőle venni a puskát, de vádltott nő azt nem engedte, az megfogta nyakát és fojtogatta őt; mire vádltott nő megjegyze: hogy azt ő úgy akarta. Az ulicsi lelkész szerint, vádltottak mindketten okosan beszéltek, mint mindig szoktak.

Jaczkovics Bazil ulicsi lelkész és esperes szerint, ki szeptember 14. én d. u. 4 órakor azzal hivatott haza a rétről, az ulicskrivai lelkész meglötte a mérnököt, midőn haza érkezett, vádltott felszólítá őt, hogy gyóntatná meg őt és nejét; mire a lelkész azt felelte, hogy azt oly hirtelen meg nem teheti, hanem menjen gyónni a püspökhöz Ungvárra, vagy hozzon attól neki felhatalmazványt. Nemsokára aztán vádltottak befogatván, elmentek Ungvárra Miczkó Jurkóval; vádltott az asztalon hagyott egy levelet, mit az a homonnai szolgabírói hivatalhoz írt*); vádltott, ki összefüggőleg beszélt, tébolyodottságot nem tapasztalt, hanem az tüzes volt, azért félt is tőle; meggyóntatni vádltottakat nem akarta, mert látta, hogy zavarodott állapotban vannak, és mert nem tartozott köréhez, az oly nagy büntetői feloldás.

Az ulicsi plébánián megfordult Hoffbauer József erdész mondja: hogy midőn vádltottak az asztalnál ülve ettek, ő is hozzájuk ült, a mikor vádltott okosan beszélt. (Folytatjuk.)

CSATSKÓ IMRE.

K ü l ö n f é l é k .

(Szabolcsmegye a börtönügy javítása tárgyában) a múlt év végén felterjesztést intézett az igazságügyminiszterhez, melyben kiemelvén azt, hogy ugy a saját-, mint az ország törvényhatóságainak legnagyobb részénél fennálló börtönrendszer, mely csekély mérvben felel meg a büntetés tulajdonképeni céljának. t. i. hogy a büntényre szabott érzéki rossz a szerzőre visszaesék, s főleg, hogy a bűnös javulása eszközöltessék, felkéri a minisztert, hogy a rabok oktatása s munkáltatására fektetett javító börtönrendszer életbeléptetését eszközölje.

A miniszter a megye közönségének, körülbelől következő szavakban felelt: „Hazafias örömmel üdvözlöm a megye közönségének kívánalmát, mert meg vagyok győződve, hogy mi sem eredményezheti biztosabban a szükségelt reformok szerencsés megoldását, mintha a valóítás iránti vágyakban mindnyájan találkozunk.

Hazánk börtöneinek javítása, korunk azon követelményei közé tartozik, melyeket a nemzet erkölcsi hitelének kockáztatása nélkül, tovább nem halaszthatunk.

Érzem e kötelességnek állásomra nehezede egész sulyát, s valamint én, állásom követeléseinek összes erőmmel megfelelni töreksem, ugy biztosíthatni hiszem a megye közönségét, hogy hazánk törvényhozása, erkölcsi kötelességéből eredő ezen feladatának megoldásában — mihelyt ezt idő és körülmények engedik — a kor követelésétől s a köz várakozás óhajtásaitól elmaradni nem fog.“

Kapcsolatban a miniszternek ezen hazafias nyilatkozatával megemlíthetjük, hogy az országos fegyintézetek ujjászervezésére vonatkozó terjedelmes utasítás, e napokban fog hivatalosan közzététetni.

(Az angol rendőrség főnöki állomása.) mely Mayne Richard halála által üresedésbe jött, Henderson ur — előbb mérnökki tisztt, utóbb a börtönök főfelügyelőjének — kineveztetése által a napokban betöltetett. Kik az új főnököt ismerik, humanus embernek mondják, s komoly gondolkozását és nyugodtságot dicsérik. Ezelőtt mintegy 20 évvel, egy csapat fegyenczszel s egy osztály katonával nyugoti Ausztráliába küldetett, hogy ott büntető gyarmatot alapítson. Ezen feladatának befejezése több évet vett igénybe. Visszatérvén Angolországba, az összes polgári s katonai fegyházak főfelügyelőjévé neveztetett ki.

Eszmetársítás folytán elmondjuk, hogy a múlt hetekben épen a rendőrségi ügy tárgyában, egy londoni polgárokból álló küldöttség ment a belügyminiszterhez, kikkel ez bővebb beszélgetésbe bocsátkozván, határozottan állítá, hogy a büntetettek számának szaporodása iránti panaszok alaptalanok. Sőt ellenkezőleg, hivatalos adatokból bebizonyítható, hogy ma sincs több gonosztevő Londonban, mint ezelőtt negyven évvel, habár oly tetemesen szaporodott azóta a népesség.

* Vádltott által a homonnai cs. kir. szolgabírosághoz írt levélnek tartalma a következő: Mai nap Székelyi István ulicskrivai mérnök nóm négyeszeri megszeplősítője, és önéletem fentartása miatt, az ő felhívására, ingerlésére (a nőre vagy máséra?) általam puskalövés által meglövetett; a mit teendő végett tettes hivatalnak jelentek. Ex offio, sürgős, stb. ráírva.